

کاریکاتور به مفهوم عام

تصویر درباره تجارت کاریکاتور است که توسط کورن طراحی شده است. در اینجا او شخصیت‌های باغ وحش و حیوانات، آن هیولاهای مودار، را در یک جا جمع کرده تا به واقع نشان بدهد که کاریکاتوریست‌ها تا چه حد درباره اصول تجارتشان نگران هستند. همان گونه که کورن همیشه می‌گوید: «مسخره نیست!»

تقریباً هر کسی قادر به کشیدن نوعی کاریکاتور است. در این میان، تنها معدودی‌اند که قادرند یک کاریکاتور خوب بکشند. اگر در تشخیص آنچه ارائه شده مشکلی نداشته باشیم، آن تصویر قادر است ما را هلاک و یا ایده خنده‌دارش را به ما القا کند. هیچ قانونی وجود ندارد و همه چیز در آن ممکن است. بهتر است بگویم کاریکاتور چیزی است که ما مایلیم به آن ببینیم. درحقیقت، شبه قوانین پنهان بسیاری در دل آن نهفته، حقه‌هایی ظریف و اعمالی که در تمامی فعالیت‌های کاریکاتور نفوذ کرده است. به واقع شاید گفتن این مطلب بیراه نباشد که همین فرست بشری است که آنچه را که می‌توانست کاریکاتور معمولی باشد، به هنری واقعی بدل ساخته است.

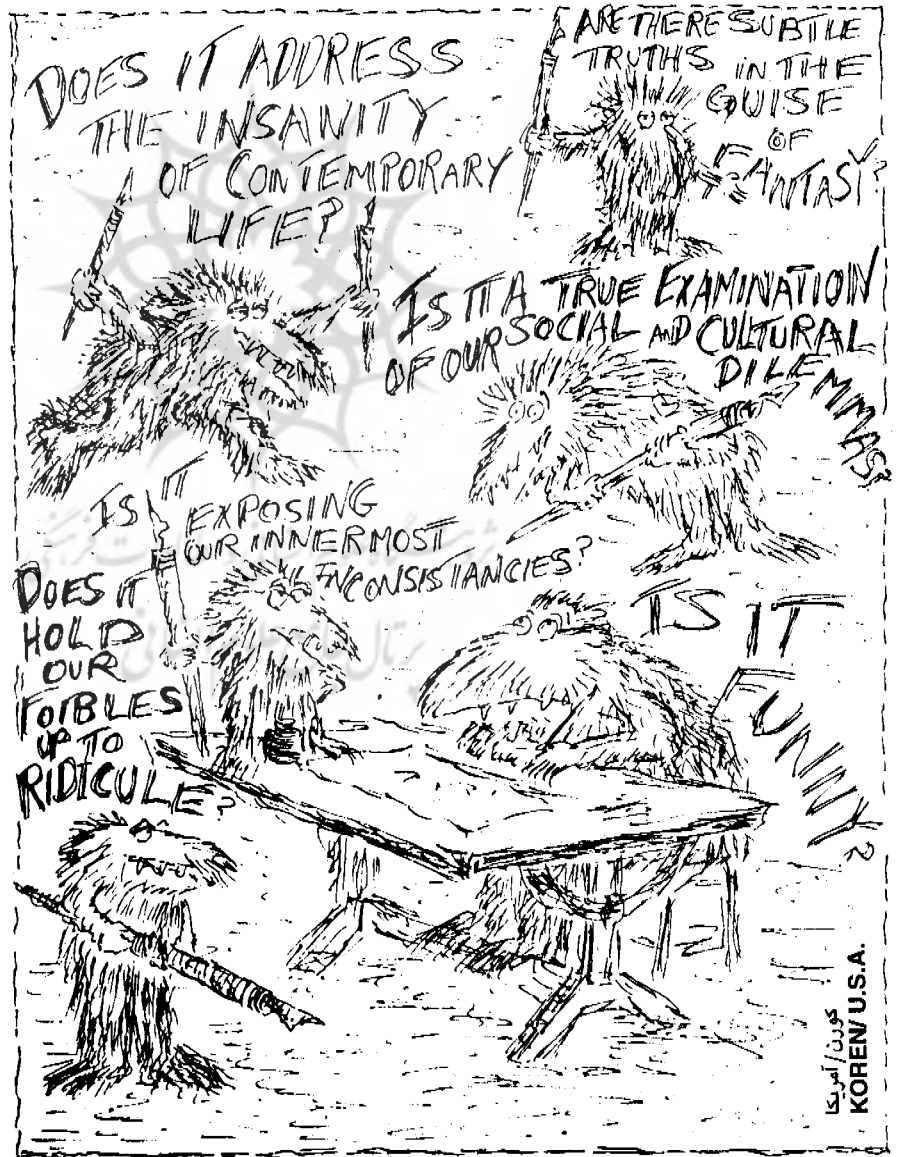
کاریکاتوریست حرفه‌ای در آنچه منتشر می‌کند حرفه‌ای است، زیرا با گذشت ایام آموخته که مهارت‌های واقعی‌اش را به کار گیرد و از حرکات و فعالیت‌های ضعیف بپرهیزد. شاید او به یاری و با مذاقه قرار داشته و وسیع کاریکاتوریست‌ها جایگاه واقعی خود را یافته است. شاید به سختی دوره سعی و خطاهای نوآموزی را طی کرده است. هدف این مطلب این است تا به کاریکاتوریست جوان راهنمایی‌های عملی و عمومی را ارائه دهد، راه‌هایی که یک کاریکاتوریست به یاری آنها زودتر به هدف نهایی‌اش (کاریکاتور خوب) دست می‌یابد.

«کاریکاتور خوب تنها آن است که سردیسر بپذیرد» این گفته لوری سیگز (Siggs) پیر، کاریکاتوریست کهنه‌کار، است. این جمله‌ای معقول و پسندیده است که علاوه بر در داشتن استهزای ظریف در مورد سلیقه، مخاطراتی که حرفه‌ای‌ها با آنها روبرویند را بیان می‌کند. سلیقه امری بسیار فردی است. هیچ یک از ما نسبت به یک حادثه خنده‌دار عکس‌العمل یکسان نشان نمی‌دهیم، زیرا در طول زندگی تجربیات و دانش خاصی اندوخته‌ایم. سپس به شیوه خاص خودمان واکنش نشان می‌دهیم. خوشبختانه مردم بسیاری در اطرافمان هستند که کمدی را در سبکی مشابه می‌پسندند. در این میان، دلقک‌ها، کمدین‌ها و کاریکاتوریست‌ها راه دشوار و ناهمواری را در پیش رو دارند.

باید به یادداشت شوخی و مزاح کوله‌باری نیست که ما با خود به هنگام تولد به جهان هستی بیاوریم. باید بر روی آن کار کنیم و قوانین آن را بیاموزیم. همان گونه که در این راه پیش می‌رویم، آماده شویم تا اقدامات لازم را انجام دهیم. قوانین همیشه دستخوش تغییرند زیرا نمی‌توانند ثابت بمانند.

زمانی که با کاریکاتورهای قرن نوزدهم آثار واقع‌گرایان و تصاویر مفصل با شرح‌های طولانی می‌نگریم، شگفت‌زده می‌شویم چگونه آن چیزهای ضعیف برای کسانی خنده‌دار بود. اما برای پیشینیان ما اینگونه بود. بنابراین، کسی که بتواند با صداقت تمام پیش‌بینی کند کاریکاتورهای دهه ۱۹۸۰ که ما را به خنده‌ها می‌داشته، صدسال بعد به طور رقت‌انگیزی برای نسل‌های بعد بی‌مزه به نظر خواهد رسید، چندان هم به دور از واقعیت پیش‌بینی نکرده است.

این حقیقت پذیرفته شده است که ایده‌های نهفته در بطن تعدادی از کاریکاتورها، که به وسیله ضمیر

کورن / آمریکا
KOREN U.S.A.

انسان درک شده و یا نامکشوف مانده‌اند، بیشترشان از طریق تمرکز و اندیشه عمیق و یا به تعبیر دیویدلان دان، از کاریکاتورهای پیشگام مجله «پانچ» با به کنترل در آوردن ذهن سرگردان خلق شده‌اند. جیمز تورپر یکبار نوشت: دشوارترین بخش کارم این است که همسرم را متقاعد کنم زمانی که پشت پنجره می‌ایستم و به بیرون خیره می‌شوم، سرگرم کار هستم.»

معمولاً یک شخصیت و یا مفهوم که از یک منبع به دست می‌آید، نقطه شروع را در اختیار فرد قرار می‌دهد. اما هیچکس نمی‌داند قوه خلاقیت انسان چگونه عمل می‌کند. به نظر می‌رسد که انسان بذله‌گو کسی است که ذهنش در مسیرهای خاص عمل می‌کند کسی که قادر است این ارتباط ضروری را ایجاد کند. درست مانند نواختن یک آلت موسیقی است. کاریکاتورست هرچه بیشتر کار کند، نتیجه بهتری عایدش خواهد شد.

اما در ساختار تمامی کاریکاتورها یک نهایت مشترک وجود دارد عنصر تعجب. همگی می‌دانیم که کاریکاتور دارای یک اوج است که وظیفه ماساژ در مقام یک خواننده آن را دربرآید. بعضی آنچنان ظریف و بیچیده که بسیاری از درک آن عاجزند، ما در اطرافمان جستجو می‌کنیم تا در نهایت منظور آنرا در می‌یابیم. این کشف تحیری را بر می‌انگیزد. این انفجار کوچک سرگرمی و تحسین است.

بنابراین یک طراح کاریکاتور هنگام خلق کاریکاتورهایش باید آن را در میان هاله‌ای از ابهام و معمای ساده قرار دهد. او همه مسایل را مهیا و هدف‌ساز را از پیش تعیین می‌کند تا خواننده کل پیام را درک کند. این تاثیر در آخر به بهترین صورت در آن طرح‌های

بر از حسی که هدف آنها تقریباً پنهان نگهداشتن منظور طراح است، فاش می‌شود. و یا در بعضی هدف اصلی تا انتها نگفته باقی می‌ماند تا آنکه در آخرین کلمات بیان می‌گردد.

از کجا باید شروع کرد

کاریکاتورست‌هایی که تازه در ابتدای راه هستند، نباید از این نوع تجزیه و تحلیل‌ها ترسی به دل راه دهند. بهترین شیوه‌ای که شاید به کمک آن بتوانند یاد بگیرند تا چگونه یک خالق ایده‌های خنده‌دار شوند، تمرین است. تمامی کاریکاتورها از یک گسترش کوچک یا بزرگ مشتق شده‌اند. انسانهایی که در ارائه مهارت‌های تازه جز پیشگامان بوده‌اند، تقریباً بیشتر کاریکاتورهای را که در روزنامه‌ها و مجلات کم‌دی راه یافته بودند، را قبلاً تماشا کرده‌اند.

بنابراین، اولین فکری را که کاریکاتورست بر روی کاغذ می‌آورد، معمولاً تغییر یافته چیزی است که او قبلاً چاپ شده آن را دیده است. او معمولاً جزو تحسین کنندگان یک کاریکاتورست مطرح شده و سبک کارش به شدت متأثر از سبک کار وی است.

بیشتر حرفه‌ای‌های موفق امروز، کارشان را با قدم گذاشتن در جای پای تعدادی از کاریکاتورست‌های بزرگ صاحب سبک و مبدع چون آندره فرانسوا، پیتراکرو، رونالد سیرل، کارل گیلز، سول

استینبرگ، فوکاس و والت دیسنی کارشان را آغاز کرده‌اند. گروهی که در ابتدا راه مقلدین پیشین خود را در پیش گرفتند و بعد به تدریج با گذشت ایام، و کسب تجربه راه خود را به سوی سبک خاصشان گشودند. اخیراً کوینتین بلیک (BLAKE) در انگلستان دنباله‌روهای کرد خود جمع کرده است. و این در حالی است که دیوید لوین، کاریکاتورست آمریکایی، در می‌یابد که پیروان بیشماری دارد که راهش را در پیش گرفته‌اند.

نواموزان همچنین می‌توانند با دیدن کاریکاتورهای دیگران بیاموزند که چگونه تصاویرشان را رسم کنند و یا چگونه مفهوم مورد نظرشان را از کاریکاتورهای مشهور دنیا به دست بیاورند. آنچه آنها باید همیشه در نظرشان باشد این است که هدف اصلی طرح باید ابران ایده اصلی باشد. به هیچ طرح پرکاری نباید اجازه داده شود تا از هدف اصلی دور نشود. اهمیتی ندارد طرح تا چه اندازه رسمی خنده‌دار و یا شاخص است. باید همیشه ناقل خوبیها باشد. اما این ضرورتاً بدان معنی نیست که تنها برای اصول همه چیز را زیر پا بگذارد. هر چند بسیاری از کاریکاتورها شکل کوتاه تصویرانه، باید تمام سعی‌شان را بکنند تا توجه همگان را به خود معطوف دارند.

چارلز ساکسون از روزنامه «نیویورکر» سفسطه را با نشان دادن واقعیت محض شرح می‌دهد. ترسیم مهربانانه کارل گیلز از کارگران انگلیسی و خانواده‌هایشان از برتری و ویژگی ممتازی برخوردار است. در فرانسه، جین جاکوز سمپ چشمان خود را به سوی دنیای شاه طبقه متوسط فرانسه معطوف داشته و کاریکاتورهایش از گرمی و جذابیت ویژه‌ای برخوردار است. گیلز توجه‌ای عمیق و مهربانانه به موضوع کارش دارد. ولی اخیراً عمداً سبک کارش را به صورت آزمایشی تغییر داده، تحولی که بسیاری از تحسین کنندگانش را متأسف ساخت. این سه کاریکاتورست در زیر پوست انسانهایی که خالق آنها‌اند، جستجو می‌کنند و لطف‌هایشان را از روی مشاهده دقیق سبک خاص زندگی مردم می‌سازند آنها بروی موقعیتهای خاص با دقت می‌اندیشند و به آن فرم و شکل و زندگی می‌بخشند. ما نیز چون آنها موقعیت‌ها را تشخیص می‌دهیم. اما اینکه چرا کاریکاتورست‌ها از آنها بهره‌برداری می‌کنند، به این دلیل است که آنها با زندگی معمول پیوندی عمیق دارند.

دیگر کاریکاتورست‌ها چون جیمز تورپرو بیل تیدی با تمام قدرت تلاش می‌کنند از زندگی واقعی بشر دور نشوند. اما شرحی که در زیر تصاویر می‌نویسند عجیب به دور از واقعیت است و تنها از ذهن و اندیشه آنها نشات می‌گیرد. او کاریکاتورست هنرمند تعلیم ندیده‌ای است که آن خطوط ناهنجار و زشت گویای نوع شخصیت و خلق و خوی وی است. بیل تیدی تعلیم آموزش رسمی ندیده و کاملاً تجربی کار کرده است و دارای استعداد ذاتی است. به نظر می‌رسد او قادر است هر چیز و هر کسی را بکشد وی ذهنی قوی و زایا دارد. او یک بار در مورد مشکلات دورنما گفت: «دورنما چیزی است که شما می‌بینید، بنابراین مشکل چیست؟ اگر شما نمی‌توانید

این شامل ویتامین سلامتی بدن جیم اسمیت است!

RAYMONDE/ U.S.A.

۱- اگر حتماً باید بدوئی، باشه می‌کم... من برنده یک سفر به دور دنیا شدم!

ریموند / آمریکا
RAYMONDE/ U.S.A.

HEATH

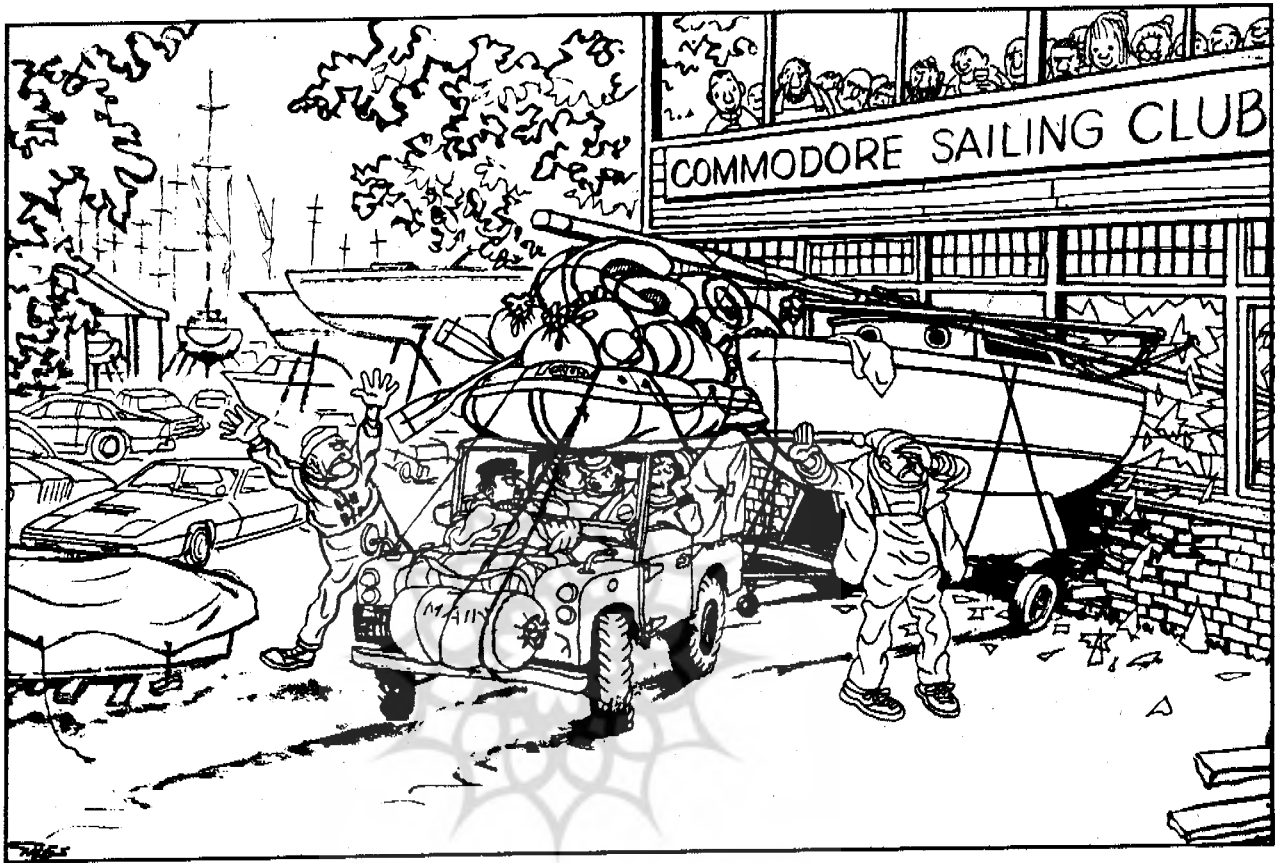
۳- از اینجا به این دلیل خوش می‌نایک همفروز کاسلا فاسد نشده!

آن را ببینید، باید ابله «احمق باشید» و او حق دارد. تیدی و توربر هر دو بذله گویانی اند که سرشتی ابلهانه را به صورت کاریکاتور بر روی کاغذ می‌آورند. اما اگر قرار باشد تمرینی را طرح کنند که عقاید دیگران را به خود جلب کند، به احتمال قوی نتیجه چندان رضایت‌بخش نخواهد بود. سبک کاریکاتور است همیشه متناسب با طرز فکر و شیوه نگرش اوست. آنها دو طرف یک سکه‌اند.

بیل تیدی یکی از مهمترین کاریکاتوریست‌های دنیاست. اما در شروع چون بیشتر طراحان کاریکاتور تلاش کرد، یاد گرفت و در کار خود جدی بود تا آنکه پای بر نردبان ترفی نهاد. او استرپیهای روزانه‌ای برای یک روزنامه بین‌المللی انگلیسی کشید. کاریکاتورهای منفردی در سالیان بسیار در این مجله «پانچ» خودنمایی کرده است. او برای آگهیها و کتابهای مصور طرحهایی ارائه داده است.

پس ممکن است او تنها کاریکاتوریست موفقی باشد که تنها از روی علاقه کار می‌کند. رویهم رفته هنر وسیله ایجاد ارتباط و بهتر بگویم خلق فراست است. شما در میان مزرعه نمی‌ایستید. برای خودتان لطیفه نمی‌گویید. اگر رابینسون کروزو مدتی از عمرش را صرف کشیدن یک یا دو مجموعه کاریکاتور کرده است، حس کرده که یکی از بزرگترین شاهکارهای دنیا را به وجود آورده است. بنابراین حتی کاریکاتوریستهای نیمه حرفه‌ای نیز باید با پشتکار کارهایشان را به نشریات مطبوعاتی که از آنها استفاده می‌کنند بفرستند. شاید در ابتدا کارهایشان بارها و بارها رد شود، اما سرانجام روزی فراخواهد رسید که یکی از آنها را بپذیرند. پس در آن روز خورشید واقعاً خواهد درخشید. کاریکاتوریست می‌تواند به روشنی تمامی جزئیات اولین کاریکاتور چاپ شده‌اش را به خاطر بیاورد. طرح، موضوع، تاریخ چاپ و حتی اینکه در

کدام گوشه صفحه جای گرفته بود. در این صورت وی به هدف خود دست یافته است. این حس همان احساس غرور و موفقیت او از سوی دیگر کسب درآمد است. حرفه‌ایها البته با بی‌اعتنایی به کار دائمی خود ادامه می‌دهند. آنها به خوبی به این حقیقت واقف‌اند اثری را که خلق می‌کنند، همیشه بیش از آنکه مورد قبول قرار گیرد، رد می‌شود. این طبیعت بازی است. این تنها ویژگی است که یک کاریکاتوریست را از طراحان دیگر متمایز می‌سازد. حتی اگر او با روزنامه‌ای کار کند، ناچار است کارهایش را بر اساس نظر و ذهن عامه ارائه دهد. هیچ فرق نمی‌کند تا چه حد موفق و محق است. تنها یک بار که کاریکاتورهایش چاپ شوند، او در خواهد یافت که تازه فعالیتش آغاز شده است. بنگاههای تبلیغاتی که قبلاً کارهایش را مورد انتقاد شدید قرار داده‌اند، ممکن است به وی مراجعه کنند تا برای یکی از

۳- ادامه بده، داشتی می‌گفتی که چطوری تو در فنجان آمریکایی کشتی انگلیسی را راه می‌بری!

کارل گیلز / آمریکا

▲ CARL GILES/ U.S.A.

ما همگی بر این حقیقت واقفیم که شخصیت‌های تازه‌ای در کاریکاتور بارها و بارها به وجود می‌آیند. در حقیقت، اغلب آنها کاریکاتور ممتاز و کلدیسه‌ای می‌شوند و گویی حیاتی جداگانه می‌یابند. نام هیچکدام از آنها در فهرست شخصیت‌های کتابچه روانکاوان، کشتی نوح، تعلیم گیرندگان رانندگی و یا وایکنگ‌های غارتگر از بین نخواهد رفت. اما پدر آنها به واقع همان جزیره خشک و بیابانی است چرا که در دل این شخصیتی که باید مدت‌های مدیدی به حیات خود ادامه بدهد، رازی نهفته است که کلام از توصیف آن عاجز است. اما شکی وجود ندارد که کاریکاتوریست‌ها در این موضوع طرح‌های بیشماری ارائه داده‌اند. اما هنوز به موفقیت چندانی دست نیافته‌اند. هنوز طرح‌ها از معنی بی‌بهره‌اند.

*How to draw and sell CARTOONS, by Ross Thomson and Bill Hewison, North Light Books, Ohio, 1991.

می‌توان عقاید و مفاهیمی تازه را القا کرد. عرصه‌ای که شاید برای دیگران وجود نداشته باشد و یا بی‌اعتنا از کنارش بگذرند. بنابراین، آنها سعی دارند تحولی را بیافرینند. برآوردی از واقعیت اولین کاریکاتور آنها را از انحلال و فروپاشی نجات می‌دهد. این کاملاً معقول و قابل قبول است. تنوع‌هایی ایجاد شده بر روی طرح‌ها می‌توانند چند برابر شود. پس از مدت زمانی طولانی، کاریکاتورهای تازه‌ای پا به عرصه می‌گذارند. شاید برایتان جالب باشد بدانید چه کسی اولین بار کاریکاتورهای کشتی نوح را یا کاریکاتورهای دیگری چون کتابچه روانکاوی، آزمایش چشم، اسب تروا، سراب و وایکنگ‌های تجاوزگر را کشید می‌دانیم که آکس گراهام جزء آغازگران این راه طولانی بود. طرحش که اولین بار در «نیویورکر» خودنمایی کرد، تصویر دو مریخی را نشان می‌دهد که از بشقاب پرندشان بیرون آمده و با اسبی حرف می‌زنند.

طرح‌هایشان یک مجموعه کاریکاتور بکشد. ناشرین ممکن است برای کتابها یا تعدادی از کتابهای مصورشان به استعداد او نیاز پیدا کنند. بنابراین این کار می‌تواند کار پرسودی باشد.

اما مردم مایل‌اند پرسند چگونه طراحان کاریکاتور هر سال به کار خود ادامه می‌دهند. آیا به راستی آنها از این نگران نیستند که روزی با نیافتن سوژه از بین بروند. خوب این افکار ذهن کاریکاتوریست‌ها را نیز به خود مشغول می‌کند اما آنها توجه چندانی به آن ندارند.

چون راه‌هایی وجود دارد تا به حرکت پیستون و گردش این چرخ تداوم بخشد. کاریکاتوریست‌های حرفه‌ای مراقب پیشرفت باقی همکارانش هستند، آنها را مورد مذاقه قرار می‌دهند، تقطیع می‌کنند، تحسین می‌کنند و شدیداً مورد انتقاد قرار می‌دهند. هر آنچه که می‌بینند به شدت آنها را تحت تاثیر قرار می‌دهد. به نظر آنها کاریکاتور تصویری است که به کمک آن